

THE ACQUIREMENT OF THE READING COMPETENCE OF CHILDREN FROM THE SECONDARY CYCLE

Nicoleta Antonia Damian
PhD. student, University of Bucharest

Abstract: The aim of our project is to promote good quality reading, school-connected or not, especially for students attending schools in the rural, but also urban areas. The objectives related to the forming and developing of correct reading abilities represent a central issue of this thesis, as well as the diversification of extrinsic and intuitive motivations, the intellectual, emotional and relational maturity, the awareness of the roles of reading competence in school training, the opening of the personal universe to communication and academic writing, to the agreement and respect of the everyone's personality, referring to all those who are making progress through reading.

A good teacher which teaches Romanian will be able to channel the reading activity in such a manner that will be proper for extracting the maximum informational amount, that will help him "help himself". The part the school plays is to help the student fit better within the society. Or this can only be achieved according to the competences and respecting the necessary moral norms. Through lecture, the students find it easy to achieve and develop under a conducted and advised observation process.

Keywords: lecture, intellectual work, social and school success, motivation, value.

Să-i dăm dreptate lui Nicolae Iorga, recunoscutul istoric și om de aleasă cultură a cărții, care scria „O! Sfintele mele cărți, mai bune sau mai rele, pe care soarta prielnică mi le-a scos înainte, cât vă datorez ca om, că sunt om cu adevărat”. Trimiterea la cititul cărților, școlare sau nu, reprezintă firescul fundamentării temeiurilor formării copiilor pentru a înțelege lumea lor și a altora, poate mai nuanțat și mult mai bogat decât am putea noi ca părinți și educatori să o facem.

Atunci, ne întrebăm, formulând câteva enunțuri, oarecum simplificatoare, de ce nu mai sunt copiii astăzi stăpâniți de visul cărților, ci mai mult de presiunea mass-media, telefon, televizor, jocuri și dispozitive cumpărate de părinți?

Să fie oare percepția imaginilor înțelese mai ușor, mai rapid, mai productiv decât vraja imaginației și de gimnastica minții cerute de lumea poveștilor, a basmelor despre „zmei și feți frumoși?”, generatoare de bucurie sau de tristețe, locuri unde competența lingvistică este întrecută sau trecută de cea a imaginii și trăirilor afective produse de un personaj anume?

În condițiile educației permanente, a noilor presiuni și orizonturi de comunicare cu semnificativă agresivitate indirectă la adresa conduitei de învățare prin lectură a copiilor, adolescenților și tinerilor, școlii de astăzi îi revine cel puțin formal sarcina formării deprinderilor, abilităților și atitudinilor valorice stabile și dinamice în același timp corespondente paradigmatelor cunoașterii moderne, prin intermediul tuturor institutiilor și mijloacelor sociale, de grup, familial, personal și prin mijlocirea cărții.

Într-un asemenea context, lectura poate avea și are în mod cert un rol decisiv. De asemenea, formează gustul pentru citit și cultivă îmbogățirea limbajului. Prin lectură se formează și se dezvoltă un vocabular adecvat, stilizat și curat încă de la vârsta școlară mică și mai ales gimnazială.

Formarea deprinderilor și abilităților relevante pentru studiul autonom, critic și creator soluționând managerial problemele din perioada școlară, devenind astfel o realizare a

învățământului modern actual.

Dintre acestea, reținem o deschidere a studiului domnului profesor Ioan Neacșu, (Neacșu, 2009), cu o impresionantă forță persuasivă: „O națiune care nu citește rămâne în stare de inferioritate, fără forță și impuls creativ, fără sens, fără sensibilitate pentru linie și rază, fără pasiune pentru gând și frumusețe de sens. Cartea este un tonic-miracol și eternitate”.

Există numeroase studii de piață în România care au pus accent pe existența fondului de carte la care elevii au acces pentru îndeplinirea sarcinilor școlare, dar și pentru lărgirea ariei de cunoaștere. Există o serie de campanii desfășurate de foarte multe ONG-uri și nu numai care constau în donarea de cărți de către populație și relocarea celor noi către școli care nu dețin suficiente fonduri pentru a achiziționa cărți.

Introducerea ca materie de studiu la decizia școlii a disciplinei opționale „Lectura-metodă, tehnică și artă de a învăța să înveți prin citire de texte”, elevii vor reuși să înțeleagă faptul că lectura activă este un prim pas în rezolvarea de probleme, în înțelegerea noțiunilor și conceptelor abstracte, în înțelegerea textelor literare și a mesajului lor, în înțelegerea problemelor vieții care îi înconjoară și astfel pot descoperi modalități de rezolvare a lor. Toate acestea vor avea ca punct final creșterea progresului școlar.

Se rețin ca esențiale următoarele:

- Căutarea reușită în interiorul minții copiilor de gimnaziu, mai ales a celor care încă învață să citească, de a-și forma în timp și cu timpul, competența lectorală;

- Atingerea normală prin efort persuasiv al unei continue, active și productive stări de cunoaștere sensibilă a educatorului prin valori ale citirii funcționale și profunde ideatic;

- Cum se asociază în mintea copilului „ce?” și „cum?”, astfel încât informația recepționată de creierul încă nu total pregătit să parcurgă triada succesiunii trecerii de la global, la fragment apoi, din nou la integrat, pe linia literă-sunet-silabă-cuvânt, sintagmă, propoziție, frază, text;

- Cum se produce avansul asocierii experienței trecute, cu nevoia de completare a lacunei, la unitatea non pasivă, cu o energetică mentală opace, biofizică și procesatoare, implicând în două emisfere cerebrale, în profunditatea unității dintre citirea cu voce tare la cititul cu voce interioară și apoi simbolică;

- Premisele teoretico-metodologice sunt atașate ideii centrale conform căreia învățăm să citim, citim pentru a învăța, depunem eforturile didactice, căutăm argumente și facem investigații pentru a se optimiza citirea/lectura ca învățare, pentru a atinge standardele unui nou stil de a fi contemporani cu noile paradigme ale societății cunoașterii cu ajutorul axiomelor digitalului, interculturalului, ale depășirii analfabetismului funcțional, cu deosebire în mediul rural, acolo unde vulnerabilitatea pregătirii școlare devine premisă sigură a inegalității de șanse, de obstacol epistemologic, de limitare a accesului la civilizație informațională, de a realiza gândiri creative, autonome, eficace. Performanțele lecturii și ale realității competenței lectorale la elevi, a devenit un punct de interes al evaluării internaționale (PISA 2002,2015).

Responsabilitatea școlii de azi de a stârni interesul copilului și de a-i cultiva gustul pentru citit, este incontestabilă. Acesta este motivul pentru care încă din timpul ciclului primar trebuie să știm ce citesc elevii, cum citesc, ținând cont de vârsta lor și de particularitățile individuale. Cititorii de orice vârstă vor fi instruiți cu privire la utilizarea cărții și a altor mijloace moderne de comunicare, inclusiv cele de natură digitală sau audio-vizuală, ca premise tehnice esențiale, dacă nu definiții ale tot ce semnifică astăzi învățare modernă. De aici prezența printre factorii umani intrinseci și de context formative a paradigmei educative asociate valorilor autentice, în special la un spectru de nevoi și calități precum răbdare, perseverență, voință, timp, calificare, precum și, în nu puține cazuri, la modele de înaltă valoare etic umană.

Elevii pot citi în general, atât cărți specifice vârstei lor, dar și creații al căror mesaj este adaptabil și de folos atât celor mici cât și adulților. Faptul că există o varietate atât de mare de creații artistice, științifice din domenii, diferite care se adresează școlărilor, scoate în evidență atât nevoia lor de a citi, cât și receptivitatea față de frumos, față de cunoaștere în general, efectul unei reale curiozității epistemice.

Luând în considerare creațiile precum, basmele și poveștile, textele science - fiction, lirice, de aventuri istorice, geografice sau despre propria viață, semnalăm că de-a lungul veacurilor sunt opere îndrăgite de copii, din zorii copilăriei, în adolescență sau tinerețe. Acestea au o valoroasă contribuție în ceea ce privește formarea trăsăturilor de caracter, a personalității și voinței copilului, în dezvoltarea proceselor de gândire și cunoaștere, a afectivității.

De aici o primă cerință, prezența unui prim pas, respectiv alegerea textelor, a cărților potrivite. Al doilea pas important este învățarea/formarea corectă a capacității de lectură, atingerea eficienței maxime a lecturării unei cărți.

În ziua de astăzi, lectura a ajuns într-un impas în rândul elevilor datorită diminuării dorinței și plăcerii de a citi, în favoarea lecturii prin dispozitivele de tehnologie a informației și comunicării (TIC), dificultățile în ceea ce privește abordarea textelor mai dificile (spre exemplu a poeziei, a liricului) ne-au motivat să căutăm noi modalități de „chema” elevul în lumea cărților să ia contact direct cu textul.

Contactul cu poezia este o experiență dificilă de lectură pentru elevi. Sunt situații în care elevul nici măcar nu încearcă să înțeleagă poezia, deoarece sunt cuvinte sau alte obstacole care împiedică înțelegerea textului încă de la început. Pentru ca textul poetic să nu pară o înșiruire de cuvinte de neînțeles sau plictisitoare pentru copil, este necesară o stare de vibrație pentru percepția semnificațiilor. Utilizarea auxiliarelor și mijloacelor media, cum ar fi prezentările Power point sau filmări pe Youtube, ori interpretarea poeziei de către cadrul didactic, ar fi extrem de utile în dezvoltarea capacității de receptare și prelucrare sensibilă a mesajelor.

Considerăm importantă tehnica de intrare în textul unei lecturi. Aceasta se realizează atât prin simpla citire a textului, dar și cu ajutorul unei înregistrări audio sau al unei mărturii video a autorului însuși. Nu întotdeauna este ușor elevului neantrenat/format să perceapă anumite trăiri emotionale - afective ale sufletului matur sau bogat în metacogniție. Problema metodologică rămâne: cum să-l apropiem pe elev de înțelegerea mesajului eroului, de sensul unei narațiuni a liricului, sau chiar a fantasticului imaginar trăit de autorul textului.

Abordarea transcuroriculară a disciplinelor din curriculumul școlar, în cadrul orelor de limba română, gândită de profesorii de specialitate prin lectura elevilor, prin seturi de subcompetențe și, mai larg spus, de prezența unei competențe generale formate încă de pe băncile școlii.

Competența lectorală, în care logica didactică a textului citit își pierde parțial specificul în fața unei abordări personalizate, noi, unitare, însumând sinergic resursele pe care le au în comun textul și subiectivitatea cititorului, clarificând substanța social-educatională a temei investigate, explicit formarea competenței lectorale ce tinde spre a deveni profesională ca obiectiv central al tezei noastre și al altor lucrări de specialitate (vezi Cornea, 1988; Neacșu, 2010).

Competența de comunicare în limba maternă, în cazul nostru, limba română și literatura română, devenită subiect central și al analizelor destinate lecturilor școlare se referă la „capacitatea de a exprima și interpreta concepte, gânduri, sentimente, fapte și opinii, atât în formă orală, cât și în formă scrisă (ascultare, vorbire, citire și scriere), de a interacționa lingvistic într-un mod adecvat și creativ” (Gilleran, 2014).

Conform noilor metodologii profesional-didactice, paradigma numită competența de comunicare nu este abordată într-un sens restrictiv și de sine stătător, ci, mai degrabă, este

integrată în curriculum, definind un tot unitar cu ceea ce experții români numesc sintetic Curriculum, fie într-o viziune pentagonală (Potolea și Toma, 2010), fie triunghiulară (Negreț, 2008), ambele relativ comprehensive, unitare conceptual și aspirând să devină operante în plan operațional - pedagogic.

Astfel, integrarea curriculară poate fi descrisă ca o abordare a predării - învățării - evaluării, bazată atât pe principii teoretice, cât și practice, cu esențiale dezvoltări intenționate, exprimabile prin seturi de cunoștințe, abilități, atitudini și mai ales valori.

În esență, acestea sunt inculcate mai ales în conținutul unei discipline sau se exprimă intradisciplinar sau interdisciplinar, având scopul de a dezvolta o mai profundă înțelegere modulară a ideilor sau conceptelor cheie. Acestea devin realități analizabile în măsura în care componentele curriculumului sunt intercorelate coerent și având doi actori principali: elevii și cadrele didactice.

Beneficiile acesteia se manifestă în conduita elevilor datorită particularităților de vârstă, precum și organizării instruirii. Mai târziu, în clasele gimnaziale, instruirea este realizată de diverși profesori, fiecare specializat pe o anumită disciplină de studiu, în cazul nostru, profesori de limba română, de limbi străine, istorie, filosofie, psihologie, educație civică - domenii unde integrarea conținuturilor este mai ușor de realizat, forma consacrată fiind interdisciplinaritatea, fără a exclude multi sau transdisciplinare în calendarul unor proiecte și programe educaționale.

Câteva avantaje ale integrării curriculare la clasele primare (I-IV) și clasele gimnaziale (V-VIII), pe fondul invocării și a unora dintre caracteristicile esențiale ale acesteia, pot fi enumerate succint:

- flexibilitate didactică și permisivitate: prin integrarea curriculară, profesorii pentru învățământul primar și gimnazial își pot planifica strategii de formare-dezvoltare a competențelor-cheie, ale înțelegerii de bază a cunoașterii, gândite și proiectate spre a transcede direcțiile de acțiune, precum și unitățile de învățare ale programelor;
- se bazează, în mod prioritar, pe folosirea cunoștințelor și a experiențelor prin: alegerea punctelor comune între subiectele abordate; stimulează capacitățile cognitive ale elevilor, punând accent pe experiențele și cunoștințele deja acumulate de elevi; asigură progresul propriei învățări și dezvoltă o viziune integrată asupra mediului înconjurător și universului cunoașterii;
- integrarea conținuturilor învățării într-un tot unitar permite elevului din ciclul gimnazial să aibă o imagine de ansamblu a curriculum-ului, să ducă actul învățării dincolo de limitele disciplinelor de studiu;
- îmbunătățirea percepției integratoare despre lumea reală: în momentul în care curriculumul este organizat într-o manieră holistică, lumea reală este reflectată mai fidel, cu o mai mare acuratețe, influențând astfel modul de învățare (la școală, în colectivitate, acasă, în familie și în comunitate);
- adecvarea și structurarea progresivă adaptată nivelului de gândire a elevului: cercetările făcute pe copii de vârstă școlară mică au permis sesizarea unor receptări simultane informaționale, precum și de procesare și organizare.
- În sprijinul celor afirmate mai sus, traseul prelucrării informației într-un model explicativ al învățării prin lectură funcțională în perioada 9 - 14 ani sunt dependente de calitatea fluenței, maturizării și continuității experiențiale în formarea competenței de citire/lectură (vezi Figura nr. 1, apud Neacșu, 2009). Prelucrarea informației se face pe două canale: vizual și auditiv.

Cele două canale funcționează în mod simultan - canalul vizual prelucrează partea grafică, iar cel auditiv partea fonetică. La acestea se pot adăuga și elemente experiențiale, utile după ucenicia de bază, în special la gimnaziu, când se pune problema dominanței proceselor de lectură.

Decriptarea mesajului se face pe baza codului de imagine, respectiv al celui lexical. Deschizând un câmp de investigație asupra temei alese, despre calitatea și stilul formării competenței lectorale s-a vorbit în literatura de specialitate, însă ne vom îndrepta atenția asupra unora dintre limitele efectelor pe care le au șabloanele de analiză literară pe care profesorii de limba română le oferă elevilor, cercetând apoi și în ce măsură pot fi ele depășite în orele destinate subcapitolelor. Dincolo de text, dacă metodele de predare - învățare și evaluare se modifică după realizarea unor aspecte esențiale ale utilizării competenței lectorale aplicate și procesele de citire/lectură propriu - zise.

BIBLIOGRAPHY

1. Ausbel, David Paul. (1981). „Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică”. București: Editura Didactică și Pedagogică.
2. Ausubel, David Paul. Robinson, Floyd G. (1998). „Învățarea în școală. Psihologia educațională un punct de vedere cognitiv”. București: Editura Didactică și Pedagogică.
3. Augsborg, Tania.(2005).„, Becoming Interdisciplinary: An Introduction to Interdisciplinary Studies” ,Kendall/Hunt Pub.
4. Bloom, Benjamin.(1981). „All Our Children Learning”. New York: McGraw-Hill.
5. Bloom, Benjamin, et al. (1956). „Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals”. New York: McKay.
6. Bruner, J.(1981). „Pentru o teorie a învățării”, București:Editura Politică.
7. Ciolan, Lucian.(2008). „Învățarea integrată – fundamente pentru un curriculum transdisciplinar”. Iași: Editura Polirom.
8. Cornea, Paul. (1989). „, Introducere in teoria lecturii.București: Editura Minerva.
9. Costea, Octavia. (2006). „,Didactica lecturii. O abordare funcțională”. Iași: Editura Institutului European.
10. Damian N.A., 2016, Proiect de cercetare doctorală: „Formarea competenței lectorale la elevii din ciclul gimnazial, Școala doctorală de psihologie și științe ale educației, Domeniul: științe ale educației, Universitatea din București.
11. Golu, Pantelimon. (2006).„,Motivația un concept de bază în psihologie”. București: Editura Didactică și Pedagogică.
12. Golu, Florinda; Golu, Pantelimon. (2003).„,Psihologia învățării și dezvoltării”. București: Editura Fundației Humanitas.
13. Kolb, David A. (2015).„,Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development”-second edition, Pearson Education Inc.
14. Neacșu, Ioan. (1990). „,Instruire și învățare”. București: Editura Științifică
15. Neacșu, Ioan. (1978). Motivație și învățare.București: Editura Didactică și Pedagogică.
16. Neacșu, Ioan. (2015).„, Metode și tehnici de învățare eficientă”.București: Editura Polirom.+
17. Neacșu I., 2017, Repere didactice, curriculare și pragmatic-metodologice în Didactica Lecturii Școlare, Proiect de programă școlară – elevi din gimnaziu, Facultatea de Psihologie și Științele educației, Universitatea din București;
18. Nicolescu, Basarab. (1999).„, Transdisciplinaritatea”. Iași: Editura Polirom.
19. Novak Joseph D., Gowin D. Bob. (1984). „,Learning How to Learn”. Cambridge University Press.